

Драган Боснић

СРБИЈОМ

Уредник
Зоран Колунџија

На корици
Свети бор, Камена Гора

Copyright © Прометеј, Нови Сад, 2022.

ДРАГАН БОСНИЋ

СРБИЈОМ

ПРОМЕТЕЈ

НАРОДНО ДЕЛО

САДРЖАЈ

УВОД	9	Светиње под царском планином	211
Стара планина	15	Равница до бескраја	219
Златиборске воде	23	Раванград у хладу бођоша	233
Копаоник	27	Вино је сунчева светлост заробљена у води	239
Зима на планини	33	Јесен је последњи и најлепши осмех године	251
Празници хране	39	Крај по мери човека	259
Беле покладе	45	Лет изнад изувијаног Увца	265
Лазарице	47	Забрањене љубави врањског краја	271
Водопади	49	Последње уточиште	277
Долазак пролећа	55	Дани лудаје	283
Лов и риболов	65	Последњи галоп	291
Ветар у коси, небо у очима	73	Излет у подземље	297
Најлепши видиковци	79	Где је Србин ту је слава	305
Стари градови	87	Град на Брегу размишљања	311
Свете горе и свете воде	95	Српска Атина на Дунаву	327
Савине горе и воде	109	И цар је био мераклија	333
Ђурђевдан	115	Кањон Пчиње	341
Понишавље	123	Са Овчара до Каблара	347
По Србији на два точка	133	Мало место велике историје	351
У планину на четири точка	139	Палић и салаши на северу Бачке	357
Шетња по планинским висовима	149	Света гора фрушкогорска	361
И више од мора	157	Пут којим је отекло Панонско море	367
Сиђи до реке	169	Канал Дунав–Тиса–Дунав	373
Вимблдон за коске	175	Више од хиљаду места, појмова и локалитета у Србији који су захваљујући својим лепотама и занимљивостима вредни пажње и обиласка	383
Жетвене свечаности	181	Белешка о аутору	397
Сабор у Гучи	187		
Лето на планини	195		
Радан планина	207		

Аутор на Радвановом камену

УВОД

*Само када љуљујем
осећам се као да сам
код своје куће*

Мислим да је најважнија ствар у животу да имаш добре учитеље. Учителицу Анђу нисам бирао али ме је научила да читам. Од ње је то било довољно и за то јој хвала. Други учитељ ми је била мајка која је стално говорила – *Немој, сине, мимо свеџа*. Нисам је послушао. Срећом. Захваљујући учителици Анђи, почео сам да тражим праве учитеље у књигама. Иво Андрић је човек од ауторитета и послушао сам његову препоруку – *Ја не љуљујем љо овој земљи с намером да љоворим, ни да љодучавам, не љо да љледам, слушам, учим и љонеш љо забележим*. Тај његов став је подржао Александар Дима, онај млађи. Он ми је објаснио да ако читам, могу нешто да сазнам, али ако посматрам, знаћу много више. Да откријем нешто дубље одшетао сам у даљу прошлост и упознао Ибн Батута за кога су ми рекли да је један од највећих путника XIV века.

Тај човек је сигурно знао шта прича кад је рекао – *Пушовања вас прво оставе без речи, а онда вас претворе у приповедача.* Мој омиљени учитељ који је привео крају моје образовање изронио је из још даље прошлости и још даље земље. То је Кинез, Лао Це, који је објаснио да – *прави путник не прави планове, него намерава да стигне до краја пута.*

Са тим предзнањем сам пошао да магистрирам мање магистрале а више стазе и богазе земље Србије а повремено сам и ширио путање. У почетку сам путовао са планинарима али и они имају нека крута правила што се тиче путање и времена. Ту је настало правило број један – *Копуш је сам не мора никога да чека.* Правило број два је да путовање никад није ствар новца, већ храбрости. Треће је да је права уметност путовања у одступању од својих правила. Да, постоји и четврто. Један старац на Пештеру, кад је чуо да ме нико не плаћа што пешачим по старовлашкој висиси, рекао је – *Дај човеку хаили њамети и добре ојанке и нико жив неће знаћи докле ће њај стигнути.*

— Некад се знало да фин свет иде у бање а сиротиња на реку. Режиер Пуриша Ђорђевић је имао обичај да каже – *На реку идеш сас њаће а на море сас њаре.* Феликс Каниц никако није могао да схвати зашто богат свет из Србије одлази у Абацију поред предивне дунавске обале од Гроцке до Смедерева. Ствар је потпуно закомпликовао енглески екс-краљ који је са својом америчком дружбеницом одлазио на Раб да се купа. Шокантно за то време – нису ни користили купаће костиме. После рата је народна власт људе масовно слала на море, на опоравак. У возу који је јурио уском пругом нашао се и Лала из Баната. Када се на кривини код Каштела појавило море сви су протурили главе кроз прозор да виде то чудо. Протурио је главу и Лала и зачуђено рекао – *Ју, ња то је вода!*

Прилике

Ибар

Јагодина,
Јованча Мицић

Тако је одлазак на море постао обавезан вид одмора. У бање су одлазили болесни и они који никад нису лако прихватили новотарије. Срби су развили посебан вид летовања на мору који је назван – парадајз туризам. Чак и касније, кад је затворена Далмација а отворена Грчка најлепши део одмора било је вечерње седење уз роштиљ, парадајз-салату и трећеразредно грчко вино. Мистериозна корона је Србима ускратила обавезан одлазак на море па су кренули да обилазе своју земљу. И открили су да крајеви где им живе бабе и деде уопште нису незанимљиви. Додуше, било је отужно гледати колоне туриста који у августу пешаче десетак километара да виде величанствене водопаде који током лета цуркају тек као благо одвртна славина.

Зашто за обилазак Србије ипак вреди најравијни календарски план. Намера ове књије је да ујутуи ишја, кад и како вреди видети у Србији. И на крају, Далај Лама је прејоручио да једном јодишње идеје на неко месту на коме никада до сада нисте били. Прејорука аутора књије је да је много пријатније провешти пар дана са добрим друштвом у некој забити Србије нешто шетати са Кинезима по Кинеском зиду. Пошто то ако не знате кинески.

Вражји камен

Студеница

Голубац

Гамзиград

Ибар и тврђава Маглич

Стара планина

Стари Грци су своје богове устолочили на Олимпу али су респектовали и моћни масив Балкана који испуњава централни и источни део полуострва. По њиховим предањима богиња Геа је после погибије Титана послала демона Тифона против бога Зевса. Тифон је на Громовника бацао планине које је он муњама дроблио и осипао по нападачу. Огромне стене су израђавиле демона и од крви из његових рана настала је Стара планина. Легенда постаје много уверљивија кад видите црвене стене Арбиња, Белоградчика или кањоне Топлодолске реке и Темштице.

Издужени ланац Старе планине чини природну границу Србије са Бугарском у дужини од преко сто километара. Падине ка Бугарској су стрме и тешко проходне док се западна страна благо спушта ка долини Нишаве, Трговишког и Белог Тимока. Велика планинска прострaнства покривена су пашњацима и густим буковим шумама које расту и на 1700 метара високом Бабином зубу. Бујна вегетација и велики снегови који се на висовима од преко две хиљаде метара задржавају и током лета разлог су што планинске реке имају постојан, снажан доток воде током целе године. Те реке су временом у црвеним стенама усекле дубоке, сликовите кањоне.

— Скривени украси Старе планине су многобројни водопади који се налазе у непосредној близини путева. Огромна букова стабла сакрила су и пригушила хуку воде па их је лако превидети и потребно је доста среће и још више упорности да би се стигло до њих.

Сам назив планине асоцира на њено *старешинство*, она доминира и висином и пространством. Мештани воле да кажу да је Стара планина најстарија међу планинама. Када су Словени населили ове крајеве живели су у хижама

Залеђени водопад Тупавица